

POL-30 Wong Hämäläinen Anna-Mari(UM) 02.06.2020

Asia

Ulkoministerien epävirallinen videokokous 29.5.2020

Kokous

Ulkoasiainneuvosto 29.05.2020

Ulkoministerien epävirallisen videokokouksen 29.5.2020 pääaiheena oli Kiina. Tulevilta huippukokouksilta toivottiin konkreettista edistystä mm. ilmasto- ja ympäristöyhteistyössä, monenkeskisen kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustamisessa sekä Agenda 2025:ssa. Korostettiin EU:n yhtenäisyyttä, tasapainoisempaa suhdetta Kiinan kanssa, EU:n strategista autonomiaa ja ihmisoikeuskysymyksiä. Kaupan ja investointien osalta viitattiin Kiinan rooliin globaaleissa tuotantoketjuissa ja toivottiin edistymistä CAI- ja GI-sopimuksissa. Informaatiovaikuttaminen, Kiinan ja Yhdysvaltojen suhteet sekä asevalvonta nostettiin myös esiin.

Hongkongin osalta tuettiin yksi maa, kaksi järjestelmää -periaatetta sekä erityishallintoalueen vahvaa autonomiaa. Hongkongin tilanteesta annettiin EU27:n julkilausuma.

Kokouksen toisena aiheena oli COVID-19:n vaikutukset Aasian ja Tyynenmeren alueella. Todettiin, että EU:n on tärkeä vahvistaa taloudellisia ja poliittisia kumppanuuksia alueella. Yhteyspolitiikka ja kauppasopimukset ovat tärkeitä välineitä. Esitettiin EU:n strategian laatimista Intian-Tyynenmeren alueelle.

Afganistanin osalta nostettiin esiin vallanjakosopimus ja tulitauko sekä Suomen yhdessä YK:n ja Afganistanin kanssa järjestämä apukonferenssi. Afganistanista annettiin päätelmät.

Muissa aiheissa nostettiin esiin Venezuelan muuttoliikkeen tukikonferenssi, Irlannin ehdokkuus YKTN:oon, kotiutusyhteistyö sekä palaaminen fyysisiin neuvoston kokouksiin.

Kokouksen aiheina olivat Kiina sekä COVID-19:n vaikutukset Aasian ja Tyynenmeren alueella. Ajankohtaisissa asioissa käsiteltiin lyhyesti Afganistania. Muina aiheina jäsenmaat nostivat esiin Irlannin ehdokkuuden YK:n turvallisuusneuvostoon, Venezuelan muuttoliiketilanteen tukikonferenssin, kotiutusyhteistyön sekä fyysisiin ulkoasiainneuvoston kokouksiin palaamisen. Kokouksen yhteydessä annettiin päätelmät Afganistanista sekä EU:n julkilausuma Hongkongin tilanteesta.

1. Ajankohtaiset aiheet

Afganistan

Afganistanin päämiesten presidentti Ghanin ja Abdullahin vallanjakosopimuksen arvioitiin vahvistavan afgaanihallituksen asemaa Talebanin kanssa käytävissä neuvotteluissa. Myönteinen kehitys edellyttää vakautta, ja siksikin poliittinen sovinto Ghanin ja Abdullahin välillä on tervetullut. Tämä on myönteistä, mutta kokonaiskuva ei ole yhtä hyvä: Yhdysvallat ovat vetäytymässä, neuvotteluja Talebanin ja afgaanihallituksen välillä ei käydä, Talebanin väkivalta jatkuu.

Tilanteesta seuraa vaikutuksia Euroopalle laittoman maahantulon ja terrorismin muodossa. Jo nyt suuri osa laittomista maahantulijoista tulee Afganistanista. On tärkeä säilyttää viimeisen kahden vuosikymmenen sosiaaliset ja poliittiset saavutukset. Muistutettiin COVID-19:n aiheuttavan eniten kärsimystä haavoittuvimmille. Afganistanille on ohjattu kaiken kaikkiaan 1,4 mrd. euroa tukea. Sosiaalis-taloudellisia vaikutuksia käsitellään EU:n ohjelmoinnissa.

Todettiin Suomen isännöimä Afganistanin apukonferenssi. Team Europe on mukana konferenssissa. Jäsenmaita rohkaistiin osallistumaan ja tekemään konferenssista menestyksekkäs. Ennen tukikonferenssia on vielä keskusteltava EU:n taloudellisen tuen ehdollisuudesta.

Myös transatlanttinen yhteistyö sekä YK:n, Naton ja muiden kansainvälisten toimijoiden rooli Afganistanin vakauttamisessa nostettiin esiin.

Afganistanista annettiin kokouksen yhteydessä päätelmät.

Suomi totesi neuvoston päätelmien määrittävän hyvin EU:n periaatteet Afganistanin tukemiseksi. Vallanjakojärjestely Ghanin ja Abdullahin välillä oli myönteinen askel. Jo saavutetussa kehityksessä ei pidä palata taaksepäin, erityisesti naisten aseman osalta. Naisten osallistuminen on keskeistä myös tulevilla neuvotteluilla. Tulitauko ja vankien vapautus ovat myönteistä käänteitä, mutta tilanne on edelleen vaikea, kuten isku äitiysosastolle Kabulissa osoittaa. Afganistan on tärkeä Euroopalle myös muuttoliikkeen osalta. Suomi kertoi Afganistan-apukonferenssin järjestelyistä.

2. Kiina sekä COVID-19:n vaikutukset Aasian ja Tyynenmeren alueella

Arvioitiin koronapandemian aiheuttamana kriisin lisännen Aasian ja Tyynenmeren maiden halukkuutta tehdä yhteistyötä alueellisesti, maiden välillä. Aasian ja Tyynenmeren alue on ja tulee olemaan maailman kasvun moottori ja keskeinen EU:n taloudelle. EU:n agendan ja intressien edistäminen on keskeistä ml. strateginen autonomia, digitaaliset aiheet, yhteyspolitiikka, multilateralismi. Tulevat huippukokoukset muidenkin maiden kuin Kiinan kanssa osoittavat tietä. Käytetään olemassa olevia välineitä ja kykyämme tehdä globaaleja aloitteita. On mietittävä keinoja käyttää vaikutusvaltaamme (*leverage*) alueella.

Todettiin, että koronavirus haastaa yhteistyömallimme. EU:n on vastattava COVID-19:sta aiheutuneisiin haasteisiin ml. velkahelpotukset. On tärkeää käsitellä mm. globaalia kestävyyttä ja ilmastomuutoksen lievittämistä. Kiinaa on tarpeen lähestyä määrätietoisesti. Team European kautta tuetaan kumppanimaita Aasian alueella 1,25 mrd. eurolla. Tällä avulla tuetaan terveys- ja talousvaikutuksia ml. tuotanto, kauppa sekä julkinen ja yksityinen velka. Team European kautta fasilitoidaan myös investointeja.

EU:n Kiina-suhde ja huippukokoukset

Keskustelussa esillä olivat tulevien **huippukokousten valmistelut**. Huippukokouksilta halutaan konkreettista edistystä mm. ilmasto- ja ympäristöyhteistyössä sekä monenkeskisen kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustamisessa. Kokouksilta toivottiin EU-Kiina -yhteistyötä viitoittavaa Agenda 2025:a. Yleisesti todettiin vuoden 2019 tiedonannon toimivan pohjana EU:n ja Kiinan suhteelle.

Ilmastonmuutoksen vastaiset toimet nähtiin tärkeinä, samoin **biodiversiteetti**. Kiina tuottaa merkittävän osan päästöistä, eikä hiilineutraalius ole mahdollista, jos ei oteta Kiinaa huomioon. Lisäksi nostettiin esiin **digitalisaatio** sekä **terveysasiat** ml. terveysturvallisuus.

Yhdysvaltojen ja Kiinan välisten jännitteiden nähtiin kasvavan nykytilanteessa. EU:lle kaivattiin omaa, määrätietoista linjaa molempiin suurvaltoihin.

Ihmisoikeuksien todettiin olevan EU-Kiina-suhteiden tärkeä osa-alue. Muistutettiin, että COVID-19:ä ei saa käyttää perusteena ihmisoikeusloukkauksiin. Nostettiin esiin uiguurien tilanne Xinjiangissa, Hongkongin tilanne sekä Tiibet.

EU:n **yhtenäisyys** nostettiin tärkeäksi periaatteeksi.

Keskusteltiin eri formaateista, joissa Kiinan kanssa toimitaan, kuten **17+1-formaatti**.

Kiinan **informaatiovaikuttamiseen** kiinnitettiin huomiota.

Kaupan ja investointien osalta nostettiin esiin maantieteellisiä merkintöjä koskeva sopimus (GI) sekä investointisopimus (CAI). Etenemistä CAI-sopimusneuvotteluissa toivottiin. Myös GI-sopimus haluttiin saada aikaan. Lisäksi mainittiin **kriittisen infrastruktuurin suojele** ja tarve **investointien tarkastelulle**.

Kiinan merkittävä rooli osana **globaaleja toimitusketjuja** todettiin ja niiden tuominen lähemmäs Eurooppaa oli erälle jäsenmaille tärkeää. Tässäkin yhteydessä nostettiin esiin **resilienssi**. **Strategista autonomiaa** painotettiin myös. Sisämarkkinoiden kehittäminen, diversifikaatio ja riippuvuuksien vähentäminen on tärkeää. Viitattiin **5G-teknologiaan**.

EU:n ja Kiinan suhteen epätasapainoisuutta kritisoitiin ja toivottiin siihen lisää tasapainoa ja vastavuoroisuutta.

Kiinan roolia **monenkeskisessä järjestelmässä** sekä toisaalta järjestelmätason haastajana käsiteltiin myös. Koronapandemian nähtiin kiihdyttäneen tätä kehitystä. Maailman kauppajärjestön (WTO) reformien nähtiin olevan tärkeitä, myös YK:n turvallisuusneuvoston reformi nostettiin esiin samoin kuin Kiinan rooli Maailman terveysjärjestö WHO:ssa. Todettiin, että EU:n intresseissä on myös saada Kiina mukaan globaaleihin asevalvontamekanismeihin.

Hongkongin tilanne

Keskustelussa esitettiin huoli **Hongkongin tilanteesta**. Jäsenmaat vahvistivat tukensa yksi maa, kaksi järjestelmää –periaatteelle ja muistuttivat tarpeesta noudattaa Hongkongin autonomiaa sekä kansainvälistä oikeutta.

EU:n viestien esiin tuomista selkeästi kannatettiin. Todettiin kokouksen yhteydessä julkaistava EU:n jäsenmaiden yhteinen lausuma Kiinan kansankongressin hyväksymästä Hongkongin turvallisuuslaista.

COVID-19 Aasian ja Tyynenmeren alueella

Vahvistettiin yleisesti, että on tärkeä **vahvistaa EU:n taloudellisia ja poliittisia kumppanuuksia Aasian ja Tyynenmeren alueella**. Yhteyksiä toivottiin mm. Intiaan, Kaakkois-Aasian maiden järjestö ASEANiin ja sen jäseniin sekä Japaniin. Myös muut kumppanit nostettiin esiin, kuten Australia, Uusi-Seelanti, Yhdysvallat ja Kanada.

Huomioitiin, että Aasian ja Tyynenmeren alue on keskeinen **monenkeskisten ratkaisujen** etsimiseksi, ei vain taloudellisen elpymisen kannalta. Todettiin alueen **geopoliittinen merkitys**.

Välineitä alueella ovat mm. **kauppasopimukset ja yhteyspolitiikka**.

EU:n **strategian laatiminen Intian-Tyynenmeren alueelle** (Indo-Pacific Region) sai kannatusta. Strategisempaa otetta Aasian ja Tyynenmeren alueeseen kannatettiin.

Suomi katsoi, että EU-Kiina-huippukokousten osalta on tärkeä saada aikaan konkreettista edistystä. Suomalaisille tärkeitä teemoja ovat ympäristö ja biodiversiteetti, ilmastokysymykset, ihmisoikeudet, monenkeskinen sääntöpohjainen järjestelmä sekä tasapainoinen ja reilu kauppa, samoin kuin vihreä elpyminen ja kestävyys kriisistä palautumisessa. On myös tärkeää käsitellä Kiinan osalta maan poliittista ja sotilaallista roolia ml. non-proliferaatiota, asevalvontamekanismeja ja Kiinan osallistumista niihin. Analyysiä tarvitaan muun muassa Belt and Road -hankkeesta sekä Kiinan toimista Afganistanissa. Terveysturvallisuuden on oltava keskiössä ja eläintorien sulkeminen on osa sitä. EU:n strateginen autonomia on tärkeää ja EU:n on vastattava Kiinan selektiiviseen multilateralismiin. Suomi antoi tukensa EU:n lausunnolle Hongkongista. Hongkongin tulee säilyttää vahva autonomia ja sen lainsäädäntöä tulee kunnioittaa. Ihmisoikeudet on myös pidettävä agendalla Kiinan kanssa, mm. uiguurien tilanne.

3. Muut asiat

Kuultiin **Venezuelan muuttoliikkeen tukikonferenssista**, joka oli järjestetty samalla viikolla ulkoministerikokouksen kanssa. Konferenssissa onnistuttiin keräämään 2,5 mrd euroa sekä lisäämään tietoisuutta pakolaisia vastaanottavien maiden tilanteesta. Ensi vuonna Kanada isännöi konferenssin. Venezuelassa on tarve huomioida edelleen erityisesti humanitaarinen tilanne maan sisällä sekä poliittinen prosessi. Toivottiin kansainvälisen yhteisryhmä ICG:n kutsumista koolle.

Nostettiin esiin Irlannin **ehdokkuus YK:n turvallisuusneuvoston** vaihtuvan jäsenen paikalle kaudelle 2021–2022.

Esitettiin **palaamista neuvoston fyysisiin kokouksiin** kesäkuusta alkaen. Jäsenmaita pyydettiin ilmoittamaan neuvoston sihteeristölle valmiutensa osallistua fyysisiin kokouksiin.

Kiitettiin Korkea edustaja Borrellia ja ulkosuhdehallintoa yhteistyöstä **EU-kansalaisten kotiutuksissa COVID-19-tilanteessa**. Todettiin, että työtä on tarpeen jatkaa eräiden maiden osalta.

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Kiina, UAN Ulkoasiainneuvosto, YUTP
Hoitaa	UM

Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, VM, VNK, YM
----------	---
